

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours PART-II Examinations, 2016

SANSKRIT-HONOURS

PAPER-SANA-IV

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

Unit-I

[Marks-35]

1. Answer any *two* questions from the following: 12.5×2= 25
- (a) (i) Critically examine the different views regarding the age of composition of the Great Epic, the *Mahābhārata*. Discuss in this context the different stages of the composition of the said Epic.
(ii) Write an exhaustive note on the dramas composed by Kālidāsa.
(iii) Trace the origin and development of Sanskrit Prose – romance.
(iv) Write an essay on Bhavabhūti's works.
- (b) Write short notes on any *two* from the following: 5×2 = 10
- (i) *Rājataranṅinī*
(ii) *Pañcatantra*
(iii) *Ṛtusamhāra*
(iv) *Gītāgovinda*
(v) *Śrīmadbhagavadgītā*

Unit-II

Marks-15

2. (a) Answer any *one* question from the following: 10×1 = 10
- (i) Name a Sanskrit text where the theory of the rotation of the earth was propounded. Write a critical note on the text and its author.
- (ii) Name the oldest work on dramaturgy. Write in short its contents and importance.
- (b) Write short note on any *one* from the following: 5×1 = 5
- (i) *Piṅgalachandaḥsūtra*
- (ii) *Saṅgītaratnākara*
- (iii) *Brahmagupta*
- (iv) *Suśrutasaṃhitā*

Unit-III

Marks-25

3. (a) Describe the character and celestial beauty of Mahāśvetā as you find in the *Kādambarī* of Bāṇabhaṭṭa. 10
- OR
- Differentiate between *Kathā* and *Ākhyāyikā*. To which category does Bāṇabhaṭṭa's *Kādambarī* belong? Substantiate your answer with proper reasons. 3+1+6
- (b) Explain in simple Sanskrit with reference to the context any *one* from the following: 8×1 = 8
- (i) पञ्चमहाभूतमयमपहाय द्रव्यात्मकमङ्गनिष्पादनोपकरणकलापं धवलगुणेनेव
केवलेनोत्पादिताम् दक्षाध्वरक्रियामिवोद्धतगण-कच-ग्रह-भयोपसेवित-त्र्यम्बकाम् ।

- (ii) निरन्तर-भस्मोच्छ्वण्डन-सिताङ्गी रतिमिव मदनदेह-निमित्तं
हर-प्रसादनार्थमागृहीत-हराराधनाम्, क्षीरोदधिदेवतामिव
सहवासपरिचित-हर-चन्द्रलेखोत्कण्ठाकृष्टाम्, इन्दुमूर्तिमिव
स्वर्भानु-भय-कृत-त्रिनयन-शरणागमनाम् ।

(c) Translate into English or Bengali any *one* from the following:

7×1 = 7

- (i) तस्य च दक्षिणां मूर्तिमाश्रित्याभिमुखीमासीनाम्, उपरचितब्रह्मासनाम्, अतिविस्तारिणा
सर्वदिङ्मुख-प्लावकेन प्रलय-परिप्लुत-क्षीरपयोधि-पूर-पाण्डुरेण
अतिदीर्घकालसञ्चितेन तपो-राशिनेव सर्वतो विसर्पता पादपान्तरैस्त्रिस्रोतो-जलनिभेन
पिण्डीभूय वहतेव देह-प्रभा-वितानेन सगिरिकाननं चन्द्रमयमिव तं प्रदेशं कुर्वतीम् ।
- (ii) गिरीश-वृषभ-देहद्युतिमिव पृथगवस्थिताम्,
आयतन-तरु-कुसुम-समृद्धिमिवशङ्कराभ्यर्चनाय स्वयमुद्यताम्,
पितामह-तपः-सिद्धिमिव महीतलमवतीर्णम्, आदियुगप्रजापतिकीर्तिमित
सप्तलोकभ्रमणखेदविश्रान्ताम् ।

Unit-IV

Marks-25

4. (a) Who was वसन्तभानु ? How did he capture the kingdom of *Vidarbha*.

2+8

OR

दण्डिनः पदलालित्यम् –Justify this statement from your text with apt quotations.

10

(b) Explain any *one* from the following in simple Sanskrit.

8×1 = 8

- (i) देव, दैवानुग्रहेण यदि कश्चिद्भाजनं भवति विभूतेस्तमकस्मादुच्चावचैरुपप्रलोभनैः
कदर्थयन्तः स्वार्थं साधयन्ति धूर्ताः ।

(ii) जीवितं हि नाम जन्मवतां चतुःपञ्चाप्यहनि । तत्रापि भोगयोग्यमल्पाल्पं वयःखण्डम् ।
अपण्डिताः पुनरर्जयन्त एव ध्वंसन्ते । नार्जितस्य वस्तुनो लवमप्यास्वादयितुमीहन्ते ।

(c) Translate any *one* from the following into Bengali or English:

7×1 = 7

(i) उत्थितेन च राज्ञा क्षालिताक्षालिते मुखे मुष्टिमर्धमुष्टिं वाऽभ्यन्तरीकृत्य

कृत्स्नमायव्ययजातमहः प्रथमेऽष्टमे भागे श्रोतव्यम् । शृण्वत एवास्य

द्विगुणमपहरन्ति तेश्चक्षधूर्ताः । चत्वारिंशत् चाणक्योपदिष्टानाहरणोपायान्सहस्र
धात्मबुद्धयैव ते विकल्पयितारः ।

(ii) राज्यं नाम शक्तित्रयायत्तम् । शक्तयश्च मन्त्रप्रभावोत्साहाः परम्परानुगृहीताः कृत्येषु

क्रमन्ते । मन्त्रेण हि विनिश्चयोऽर्थानाम् । प्रभावेण प्रारम्भः उत्साहेन निर्वहणम् । अतः

पञ्चाङ्गमन्त्रमूलो द्विरूपप्रभावस्कन्धः चतुर्गुणोत्साहवितपः द्विसप्ततिप्रकृतिपत्रः

षड्गुणकिसलयः शक्तिसिद्धिपुष्पफलश्च नयवनस्पतिर्नेतुरुपकरोति ।